

Christian Ditlev Reventlows Minerva-tale

Taler

Christian Ditlev Frederik
Reventlow
Lensgreve og politiker

Dato

15. august 1788

Sted

Frederiksborg Slot, Hillerød

Omstændigheder

Indførelsen af stavnsbåndet d. 4. februar 1733 betød, at unge mænd på landet mellem 14-36 år var tvunget til at bo og arbejde i det område - og under det gods - hvor de var født.

Reventlow m.fl. ønskede at sikre bøndernes retsstilling og arbejdede for at ophæve stavnsbåndet. Dette lykkedes med 'Forordning om Stavnsbaandets Løsning fra Godserne for Bondestandens Mandkiøn i Danmark' fra den 20. juni 1788, hvor det blev vedtaget at ophæve stavnsbåndet i årene frem til år 1800.

Reventlows tale er holdt ved en ceremoni i slotsgården på Frederiksborg Slot i forbindelse med indførelsen af arvefæstet på 15 kongelige jordlodder, som overgik til nogle nordsjællandske bønder.

Arvefæstet betød, at skødet på jorden gik i arv i bondens slægt, hvilket sikrede, at bønderne næsten blev selvejere. Og dette var, ifølge Reventlow, afgørende for at få et mere effektivt landbrug i fremtiden.

Fra kilden: "Tale af Hans Excellence Geheimeraad - Grev Christian af Reventlow holden den 15. August 1778 [sic]. da han, som i sidste Hefte S. 402 o.f. (her henvises til s. 402ff i bind tre, årgang 1788 af tidsskriftet Minerva, der udkom fra 1785-1808) er ommeldt, til Begyndelse overleverede en Deel af Frederiksborg og Kronborg Amters Bønder

Til ingen Tider er i Danmark alvorligere bleven tænkt paa Bondestandens Opkomst, end i den nærværende. Bønderne i heele Riget har at glæde sig over vores allernaadigste Konges milde, til dette Øiemeed hensigtende Anordninger; men langt mere end andre Bønder Frederiksborgs og Kronborg Amters for hvis Vels Befordring han har baaret den ømmeste Omsorg. Ikke en forøget Indtægt for den kongelige Kasse, men Bøndernes Vel, skal efter den af Hans Kongelige Høihed Kronprindsen udvirkede kongelige Befaling til den nedsatte Commission, være den vigtigste Gienstand for dens Bestræbelser. Troeligen have vi, Kongens Mænd, søgt at efterkomme denne os glade Befaling, ved hvilken Grunden lægges til mange Tusindes forøgede Velstand, og saa haabe, ved Guds Bistand, at vore Forslag, som Kongen har bifaldet, og vore Bestræbelser til det Besluttedes Iværksættelse, vil krones mange Aarhundrede igiennem med riig Velsignelse, at disse Amters Bønder ikke alene skal tælles blandt de meest velhavende, men ogsaa blandt dem, som ved meere, end nu

almindelig, Oplysning udmærke sig ved Dyd, gode Sæder og Guds frygt. Jeg seer den lykkelige Tid imøde, i hvilken man ved Børnenes Underviisning i alle Skoler vil ansee Forstandens og Hiertets Dannelse for vigtigere, end udenads Læsningen; den Tid, i hvilken man vel i Skolerne vil ansee Underviisningen i Religionen for den vigtigste; men ikke for at betage Børnene Tiden til at erhverve den Kundskab, som de behøve til at blive nyttigere og lykkeligere Mennesker i deres Kald. Jeg seer den Tid imøde, i hvilken Udmærkerne ville ligne de vel giødede Tofter, de sure Enge og Moser ville være forvandlede til feede Haardbunds Enge, unyttigt Krat være borttryddet, nyttig Skov og Under-skov omhyggeligen fredet, alt skadeligt Vand afgravet, alle Kampesteen brugte til varig Indhegning med Steengierder; den Tid, i hvilken de udskiftede Bøndergaard alle omgives med store veldyrkede Kaal-, Urte-, Humle- og Frugthauger, med Pile- og andre nyttige Træer; den Tid, i hvilken Kløver, Kartoffel, nyttige Roers Dyrkning ikke mere vil være en Sieldenhed; i hvilken Tienestekarlen vil sætte sin Ære i at være den skrappeste Arbeider, og Bonden at være den bedste Hosbond; den Tid, i hvilken Bonde og Huusmand begge ville være fornøiede med deres Tilstand, ikke misunde hinanden, men som Venner ved gjensidige Tienester befordre den eene den andens Fordeel; den Tid, i hvilken ingen Fattig vil blive uhiulpen, og ingen arbeidsføre Tiggere ville taales at omvanke; den Tid, i hvilken Spinderokken, Væven og anden huuslig Vindskibelighed vil fylde alle nu ledige Vinterdage.

Udskiftningerne og Udflytningerne, hvorved hver Bonde faaer sin Lod fri for alt Fællesskab ganske nær om Gaarden, ere nu saavidt fremmede, at i nære Aar ikkun lidet endnu vil staae tilbage. Man har ved disse Udskiftninger giort den behagelige Erfaring, at der i Almindelighed paa Amterne findes 5 Tønder Land af bedste Jord, og noget derover paa hver Tønde Hartkorn. Og da det er den allernaadigste Hensigt, at alle skulle nyde godt af de Bondestanden i disse Amter tiltænkte Velgerninger, saa har Kongen tilladt, at alle de, som erholde Eiendom, og som have for lidet Tillæg, skal strax nyde et med deres mindre Jorder forholdsmæssigt Afslag i deres Afgifter, hvorimod de Bønder, som ere i Besiddelse af mere Jord, ved Skiøders Erholdelse skal for deres Levetid, i Medhold af deres Fæstebreve, være forskaanede for høiere Afgivts Svarelse. Bønderne nyde, efter denne milde Befaling, strax godt af de betydelige Bekostninger, som Kongen anvender paa disse Amters Forbedring; Kongens Kasse derimod høster først den fulde Nytte af dem, naar nærværende Fæstere ere bortdøde.

Saa lykkelig, som endog endeel Bønders Tilstand, som Fæstebønder, er i disse Amter, saa vil den dog blive langt bedre, naar de erholde Eiendom; thi de blive derved forvissede om, at alle deres Forbedringer komme dem og deres Børn alene til Nytte, og opmuntres derved til fordoblet Arbeidsomhed. De kunne ikke mere frygte den Skiebne, som er overgaaet nogle af deres Brødre, i Tiden at skulde afsendes til Proprietairer, og da at tabe de Fordele, som de og deres Forfædre, som Kongens Bønder, hidindtil have nydt. Om Vanheld skulde træffe dem, kunne de, som erholde deres Gaarde skienkede til Eiendom, let paa Gaardene erholde det Laan, som de kunde behøve, uden Frygt for, at saadant Vanheld skulde fortrænge dem fra deres Hiem, da disse Amters lykkelige Beliggenhed imellem Residentsstaden og den nærsomste Kiøbstad i Riget, og de taalelige Afgifter, de svare, giver, den sikke Forvisning, at Bøndergaarde ville komme i en høi Priis. De kunne ikke frygte, ved Dødsfald at see deres Efterladte satte tilbage ved høie Fæster, som saa gode Gaarde ellers billigen maatte svare; men naar de svare deres Afgifter, og forrette det bestemte Hoverie, og ved Tiltrædelsen svare en ringe Kiendelse, saa ere de de roligste og lykkeligste Mennesker paa Jorden, hvis Lykke ingen dødelig kan eller tør forstyrre.

Denne er da ved disse lykkelige Udsigter een af de gladeste Dage for mig, i hvilken jeg fra Rentekammeret medbringer de første af Kongen understrevne Skiøder, og kan uddele dem til de Mænd, som ved deres Stræbsomhed have giort sig fortiente til denne kongelige Gave. Denne Dag giver Commissionen en riig Belønning for den uafbrudte Flid, som den har brugt til at bringe Tingene saavidt, at Begyndelse nu kan gøres med Skiøders Uddeeling. For ingen er den mere Belønning, end for Geheimeraad Levetzow, som i Commissionen, og udenfor samme, som Amtmand, har været utrættelig, og forrettet saa meget Arbeide til dette Øiemeed, at man skulde ansee det at overstige en duelig Mands Kræfter; men Lyst og Iver har drevet ham frem, til at virke saa meget, og begge Amters Velsignelse vil ogsaa følge ham i alle hans Forretninger, og han i Fremtiden føle den Glæde, som en Fader føler, der boer midt iblandt fine lykkelige Børn. Jeg kan ikke undlade, taknemmeligen at erindre de Herrer Land-Inspecteurer, som ved deres utrættelige Flid, gode Overlæg og bekiendte uegennyttige Forhold, hver i sit District, saa meget have bidraget til Indretningernes Fremme og Fuldkommenhed. De Herrer Regimentsskrivere fortiene ogsaa min Roes for deres Virksomhed og den Beredvillighed, de have viist, ved at rydde de mødende Hindringer af Veien. Vi have alle med samlede Kræfter arbeidet frem til at opfylde Kongens Befaling, Kronprindsens, Bondestandens sandeste Talsmands, varmeste Ønske. Bønderne have med

usædvanlig Flid og Mod indhegnet deres Lodder, opbygget Stene og Krat og afgravet det skadelige Vand. Guds Velsignelse have vi sporet i alle Foretagender, Øvrighed og meenige Mand; den vil vi og erkiende, og tilbede os fremdeles, og han vil vist gøre disse Bønder til et Exempel for Danmark, som af deres Brødre vil følges, og gøre den i fordums Tider miskiendte Bondestand til et arbeidsomt, et lykkeligt, et kiekt Folk, af hvis Velstand alle andre Stænders[sic] vil tage deres Udspring, paa hvis Troeskab og Mod Kongen kan lide, som paa det sikkerste Værn.

Kilde

danmarkshistorien.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Ophævelse af stavnsbåndet 1788-1800, Oplysningstiden, Politisk tale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/christian-ditlev-reventlows-minerva-tale>